

Lisa 2 – MÕISTED

Järgnevalt on lahti seletatud mõned SI teemaplaneeringus ja käesolevates soovitusetes ning ühtlasi ka küsimustikus käsitletud mõisted, mis võivad olla mitmeti mõistetavad.

1. SI teemaplaneeringus kasutatud mõisted

Asustus

Kant on sotsiaalne ja kultuuriline asustuse alakooslus, millel on ühine „meie-tunne“. See on ala, mida kasutab konkreetne kogukond ja mis on neile „oma“. Kant moodustub enamasti mitmest asulast, kuid võib moodustuda ka ühest külas ning teinekord ka terve vallast või olla piiriülene.

Spordivaldkond

Spordiväljak – väljak, mis võimaldab mängida võrkpalli, korvpalli, tennist, ehk polüfunktsionaalne väljak, võiks olla ka kaugushüppe koht ja kuultõuke ring.

Staadion põhikooli juures (ei pea olema täismõõtmeline), kus on 100 m sirge, jalgpalliväljak, kuultõuke ja kettaheite ring, kaugus- ja kõrgushüppe koht. Staadioni kõrval vajalik spordiväljak.

Võimla põhikooli juures - vähemalt 36 m pikk.

Staadion gümnaasiumi juures (täismõõtmeline, 6-rajaline) + spordiväljak.

Võimla gümnaasiumi juures pikkusega vähemalt 36 m + väike saal (lauatennis, maadlus, judo, aeroobika jne).

Ujula mõõtmed 25 m, 6 rada

Lähiliikumispark on vaba aja veetmiseks mõeldud liikumis- ja spordipaik, külaplats, kus on võimalik sportida, rajada mänguväljakuid kui ka pidada kogukonnakeskseid vabaõhuüritusi.

Kultuurivaldkond

Seltsimaja ehk kogukonnakeskus on kogukonna (küla) kokkusaamise koht ühistegevuse eesmärgil.

Seltsimajas ei ole üldjuhul palgalist tegevjuhti (v.a ringijuhid). Seltsimaja funktsiooni (ruumide poolest) võivad täita lisaks spetsiaalselt ehitatud hoonele ka rahvaraamatukogu, muuseum, alg- või põhikool, lasteaed. Seltsimaja haldajaks on üldjuhul mittetulundusühing ning toimib kogukonna omaalgatuse põhimõttel. Seltsimaja üheks oluliseks eesmärgiks on lisaks elanikkonna seltsielu korraldusele ka külaelu arendamine.

Rahvamaja on kultuuriasutus, mis omab palgalist juhti, kes koordineerib majas tegutsevate ringide tööd ning teeb koostööd lähipiirkonnas asuvate seltsimajadega. Rahvamajas on loodud minimaalsed võimalused kultuuriteenuse tarbimiseks (ruumide eripärast lähtuvalt on kultuuritarbimine piiratud).

Rahvamajas on põhirõhk on pandud ühistegevusele. Rahvamaja omab väikest lava, keskmine saali istekohtade arv on 100-200, üldjuhul puudub statsionaarne valgus- ja helitehnika.

Kultuurikeskus on suuremas omavalitsuses või maakonna keskses tegutsev kultuuriasutus, kus on loodud head võimalused kultuuriteenuse tarbimiseks. Kultuurikeskuse personal koosneb juhatajast, kunstilisest juhust ja abipersonalist. Kultuurikeskusel on lisaks

elanikkonna harrastusliku tegevuse korraldusele suurem võimalus sisse tuua kutselist kultuuri. Kultuurikeskus vastutab sageli omavalitsuse kogu kultuuritegevuse korralduse eest. Kultuurikeskusel on lava, eesriie, statsionaarsed tehnilised seadmed (heli- ja valgustustehnika), saalis on üle 200 istekohta, sageli mitu saali või prooviruumi.

Haridusvaldkond

Lastehoid on lastehoiuteenus, mille all käsitletakse nii lastesõime, lasteaegade kui ka litsentseeritud lapsehoidjate poolt pakutavat lapsehoiuteenust.

NB! SI teemaplaneeringus kasutatud mõisted on olulised SI teemaplaneeringu ülevaatamisel, küsimustikule vastamine vms. Maakondade teemaplaneeringutes võivad mõisted mõneti ka erineda. Seega peab iga maakond eelkõige lähtuma oma maakonna SI teemaplaneeringus sätestatud mõistetest.

2. Käesolevates soovitudes kasutatavad mõisted

Asustus

Paikkond on uue Regionaalarengu strateegia järgi asustussüsteemi esmane (alama astme) funktsionaalselt terviklik või ühtne koostisosa, mille moodustab asustusüksus (asula) või nende grupp.

Paikkond = käesoleva dokumendi mõistes kandiga SI teemaplaneeringus.

Spordivaldkond

Staadion on käesoleva dokumendi mõistes spordirajatis 400-meetrise ovaalse ringrajaga (110-meetrisel sirgel vähemalt 6-rajaline, ülejäänud osas vähemalt 4-rajaline), mille keskel on jalgpalliväljak (pikkus 90-120m, laius 45-90m)¹. Lisaks on staadionil vähemalt hüpe-, tõuke-, heite- ja viskekohad ning staadioniga ühes kompleksis võivad olla erinevad palliväljakud (korvpall, võrkpall vms). Staadion asub toimepiirkonna keskses, kas mõne kooli (gümnaasium, kutsekool) juures või eraldi. Staadion on avalikult kasutatav.

Spordihoone on käesoleva dokumendi mõistes sportimiseks avalikult kasutatav hoone, milles on vähemalt normaalmõõtmetega korvpalliväljak (26x14m või 28x15m)², kus saab mängida ka muid sportlikke mängu (võrkpall, saalihoki, sulgpall vms), lisaks jõusaal ja muud väiksemad spordisaalid (nt. lauatennise, maadluse, judo, aeroobika vms tarbeks). Spordihoone asub toimepiirkonna keskses, kas mõne kooli (gümnaasium, kutsekool) juures või eraldi.

Ujula – pikkus 25 m, vähemalt 4 rada.

NB! Alg- ja põhikoolide või gümnaasiumide juures asuvaid võimlaid, spordiplatse ja mitte normaalmõõtmetes staadione, käsitletakse vastava haridusasutuse osana. Lähiliikumispaidu käsitletakse ühe vaba aja veetmise võimalusena.

¹ Eesti Jalgpalli Liit <http://www.jalgpall.ee/docs/JALGPALLIV%C4LJAK.pdf>

² Eesti Korvpalliliit <http://et.wikipedia.org/wiki/Korvpall#mediaviewer/Pilt:Korvpallivaljak.png>

Kultuurivaldkond

Rahvamaja on kultuuriasutus, mis omab palgalist juhti, kes koordineerib majas tegutsevate ringide tööd ning teeb koostööd lähipiirkonnas asuvate seltsimajadega. Rahvamajas on loodud minimaalsed võimalused kultuuriteenuse tarbimiseks (ruumide eripärast lähtuvalt on kultuuritarbimine piiratud).

Rahvamajas on pöhirõhk on pandud ühistegevusele. Rahvamaja omab väikest lava, keskmine saali istekohtade arv on 100-200, üldjuhul puudub statsionaarne valgus- ja helitehnika.

Kultuurikeskus on suuremas teeninduskeskuses või toimepiirkonna keskuses tegutsev kultuuriasutus, kus on loodud head võimalused kultuuriteenuse tarbimiseks. Kultuurikeskuse personal koosneb juhatajast, kunstilisest juhust ja abipersonalist. Kultuurikeskusel on lisaks elanikkonna harrastusliku tegevuse korraldusele paremad võimalused sisse tuua kutselist kultuuri. Kultuurikeskus vastutab sageli omavalitsuse kogu kultuuritegevuse korralduse eest. Kultuurikeskusel on lava, eesriie, statsionaarsed tehnilised seadmed (heli- ja valgustustehnika), saalis on üle 200 istekohta, sageli mitu saali ja/või prooviruumid.

NB! Kultuurivaldkonnas on kasutusel samad mõisted, mis SI teemaplaneeringus. Seltsimaju uues teeninduskeskusi määratlevas maakonnaplaneeringus iseseisvate teenindusobjektidena ei käsitleta. Seda võib teha vaba aja veetmise võimaluste kontekstis.

Noortevaldkond

Noortekeskus on käesoleva dokumendi mõistes lahti seletatult munitsipaalasutus, mis omab palgalist juhti ja koordineerib noorte tegevust väljaspool õppetööd. Noortekeskus pakub noortele mitmeid tegevusi (interneti kasutamine, erinevad mängud, koolitused, huviringid, peod, söögitegemise võimalused noortekeskuse köögis, koduste ülesannete lahendamine jms).

Noortetuba on noortekeskus väiksema noorte sihtgrupiga piirkonnas või noortekeskuse filiaal. Noortetuba tegevust koordineerib palgaline või vabatahtlik noorsootöötaja. Tegevused on sarnased noortekeskusele. Noortetuba võib pidada ka nt. seltsimajades või kortermaja korteris.

Noortevaldkonnas kasutatavaid mõisteid õigusaktidest ja arengudokumentidest:

Noorsootöötaja – noorsootöö valdkonnas erialaselt koolitatud ja töötav spetsialist (Noorsootöö seadus, 2013)

Avatud noortekeskus (ANK) – noorsootööasutus, mis lähtub avatud noorsootöö põhimõttest. Avatud noortekeskus toetab noore omaalgatust, koostöös noortega loob võimalusi huvitavaks ja arendavaks tegevuseks (Haridus- ja Teadusministeerium, 2013).

Avatud noortekeskus – noorsootöö asutus, mis tegutseb kasutades avatud noorsootöö meetodit, on avatud kõigile noortele ja on piirkondlik noorsootöö korraldamise keskus (Haridus- ja Teadusministeerium, 2013).

Avatud noortekeskus – noorsootööasutus, mis tegutseb avatud noorsootöö meetodil, kus vabatahtlikkuse alusel võivad käia kõik noored ja mis on ümbruse noorsootöö korraldamise keskus (Allikas: Eesti noorsootöö kontseptsioon).³

³ Eesti Noorsootöö Keskus <http://www.entk.ee/moisted>

Avatud noorsootöö meetod – meetod noorsootöös, mis on avatud noorele, seadmata tingimusi tema tõekspidamistele, võimetele, oskustele, teadmistele ja majanduslikele eeldustele; kaasab noori tegevuse algatamisse ja arendamisse; võimaldab noorele suhtlemist ja arendavat tegevust talle sobival kodu- ja koolivälisel ajal, seades esikohale noore omaalgatuse arendamise; loob tingimused mitteformaalseks õppimiseks, eelkõige kogemuslikuks õppimiseks tegevuse ja suhtlemise kaudu. (Allikas: Noorsootöö strateegia 2006-2013).⁴

NB! Täna ei ole kõik noortekeskused avatud noortekeskused, ehk ei tegutse veel nn avatud noorsootöö meetodil, aga liigutakse selles suunas.

Sotsiaalvaldkond

Sotsiaalmaja on käesoleva dokumendi mõistes munitsipaalasutus, mis omab palgalist juhti ja sotsiaaltöötajaid, kes abistavad ja nõustavad toimetulekuraskustega inimesi. Sotsiaalmajas võib asuda turvakodu, supiköök, nõustamiskeskus, päevakeskus vms. Sotsiaalmaja kaudu pakutakse ka avahooldusteenust, ehk koordineeritakse sotsiaaltöötajate tegevust, kes pakuvad hooldusteenust kodudes.

Sotsiaalteeninduspunkt on käesoleva dokumendi mõistes kas omavalitsuse sotsiaalosakond või väiksem teeninduspunkt. Sotsiaaltöötajad koordineerivad piirkonnas toimetuleku- toetuste vms sotsiaaltoetuste jagamist ning avahooldusteenust.

NB! Sotsiaalmaja kaudu on teoreetiliselt võimalik osutada ka omavalitsuse sotsiaalosakonna kaudu pakutavat teenust. Täna seda väga ei rakendata.

Tervishoiuvaldkond

Perearstipunkt on käesoleva dokumendi mõistes perearsti teeninduspunkt, kus alaliselt töötab vähemalt pereõde.

Apteegiks loetakse käesoleva dokumendi mõistes ka apteegipunkti perearstipunktis.

Haridusvaldkond

Lasteaed on käesoleva dokumendi mõistes teenindusobjekt, kust pakutakse lastehoiuteenust ja alusharidust. Teenindusobjektina on mõeldud nii munitsipaal- kui ka eralasteaedu.

NB! Maakonnaplaneeringu koostamise käigus võib siin käsitletud mõisteid täpsustada!

⁴ Eesti Noorsootöö Keskus <http://www.entk.ee/moisted>